

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування відділу поліції № 5
Запорізького районного управління поліції Головного
управління Національної поліції в Запорізькій області
27.03.2025**

м. Запоріжжя, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 27.03.2025 групою НПМ здійснено відвідування відділу поліції № 5 Запорізького районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Запорізькій області (далі – ВП, відділ поліції).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Короткова Юлія Леонідівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Бульба Аліна Володимирівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Вовк-Собіна Ольга Миколаївна, представник громадської організації.

Відділ поліції розташований за адресою: вул. Лахтинська, 10, м. Запоріжжя, Запорізька область.

Керівництво – т.в.о. начальника відділу поліції Романчук Сергій Миколайович.

Штатна чисельність ВП складає: за штатом – 100; за списком – 94, з них атестований склад – 89, некомплект – 9, з них атестований склад – 9.

Відвідування проведено за присутності:

т.в.о. начальника відділу поліції підполковника Романчука Сергія Миколайовича;

начальника відділу організації діяльності ізоляторів тимчасового тримання та моніторингу дій із затриманими Головного управління Національної поліції в Запорізькій області підполковника поліції Буцовського Сергія Олександровича;

старшого інспектора з особливих доручень відділу уповноважених з контролю за дотриманням прав людини в поліцейській діяльності (з дислокацією в Запорізькій області) управління дотримання прав людини Департаменту головної інспекції та дотримання прав людини Національної поліції України майора поліції Складової Людмили Володимирівни.

Відділ поліції немає власного приміщення, а орендує другий поверх п'ятиповерхового гуртожитку. Вхід до відділу поліції здійснюється з внутрішнього двору будівлі. У дворі розташований контрольно-пропускний пункт (далі – КПП), через який здійснюється вхід відвідувачів і в'їзд транспортних засобів. Пропускний режим забезпечується черговим КПП. Доступ до приміщень відділу поліції здійснюється після реєстрації у Журналі обліку доставлених, відвідувачів і запрошених.

При вході до відділу поліції розміщено вивіску з найменуванням підрозділу поліції (фото 1, 2). На другому поверсі розміщуються фронт-офіс (фото 3), чергова частина, кімната прийому громадян, службові кабінети працівників відділу поліції.

У коридорі біля фронт-офісу наявні інформаційні стенди для відвідувачів, у тому числі з інформацією про способи звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (фото 4). Кімната прийому громадян обладнана меблями, оргтехнікою та інформаційними стендами (фото 5, 6)

У відділі поліції ведеться відеоспостереження. Записи з камер відеоспостереження зберігаються 60 діб.

Групою НПМ з'ясовано, що у відділі поліції проводяться комісійні обстеження службових приміщень та транспортних засобів щодо виявлення заборонених предметів, які можуть бути засобами катування або неналежного поводження.

Встановлено, що працівники відділу поліції пройшли тренінги про надання домедичної допомоги та отримали відповідні сертифікати.

За період 2024 року співробітниками відділу поліції затримано: за вчинення адміністративних правопорушень – 75 осіб, за підозрою у вчиненні злочину – 27, за ухвалою слідчого судді – 27, адміністративний арешт – 5. Протягом січня-березня 2025 року співробітниками відділу поліції проведено 9 адміністративних затримань.

Згідно з Журналом обліку доставлених, відвідувачів та запрошених, на час відвідування у відділі поліції доставлених та затриманих осіб не перебувало.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування відділу поліції групою НПМ здійснено 09.11.2023.

За результатами попереднього відвідування Відділу поліції надано наступні рекомендації:

обладнати кімнату для проведення слідчих дій та кімнату для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками;

обладнати «кнопку виклику» та доступ до ВП маломобільних груп населення.

У ході відвідування встановлено, що надані рекомендації виконані частково, а саме обладнано кімнату для проведення слідчих дій та «кнопку виклику» чергового на вході до приміщення відділу поліції.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. У порушення підпункту 1 пункту 1 розділу VII Інструкції з організації діяльності чергової служби в Національній поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440 (далі – Інструкція), у відділі поліції кімнати для затриманих не використовується (фото 7). Функціонування кімнат для затриманих припинено на підставі наказу Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Запорізькій області від 05.04.2013 № 569 «Про припинення функціонування кімнат для затриманих та доставлених Хортицького РВ ЗМУ та Вільнянського РВ ГУМВС в Запорізькій області» через їх невідповідність вимогам Європейського комітету проти тортур.

Згідно з наказом Запорізького районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Запорізькій області від 01.01.2024 № 2 «Про використання приміщень, які розташовані в черговій частині відділу поліції № 5 Запорізького РУП ГУНП в Запорізькій області», кімнати для затриманих наразі використовуються як архів для кримінальних проваджень слідчого відділення та як кімнати для зберігання речових доказів сектору дізнання та слідчого відділення.

На даний час заходів щодо відновлення функціонування та приведення умов утримання в зазначених кімнатах до вимог національних та міжнародних стандартів не вжито.

Перебування затриманих осіб у відділі поліції без поміщення їх до кімнат тимчасового затримання може призводити до утримання їх в умовах несвободи під контролем працівників поліції у непередбачений законом спосіб, незабезпечення необхідним харчуванням, питною водою, вільним доступом до туалета тощо.

2. При спілкуванні групи НПМ з працівниками відділу поліції було встановлено, що слідчі (розшукові) та процесуальні дії, здійснюються в службових кабінетах, що суперечить вимогам пункту 3 Положення про кімнати для проведення слідчих дій та інших заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ, затвердженого наказом МВС України від 18.12.2003 № 1561.

Також пунктом 7 розділу VII Інструкції передбачено, що у разі тимчасової відсутності в адміністративній будівлі органу (підрозділу) поліції спеціально відведених та облаштованих службових приміщень або недостатньої їх кількості для забезпечення повноважень поліції опитування й інші процесуальні дії з відвідувачами, запрошеними та доставленими особами можуть проводитися в службових кабінетах поліцейських, визначених керівником органу досудового розслідування, з відеофіксацією таких дій у встановленому порядку.

У порушення вищезазначених вимог Інструкції керівництвом відділу поліції не визначено службових кабінетів поліцейських, у яких можуть проводитись процесуальні дії, з належною відеофіксацією таких дій.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Комітет) у Другій Загальній доповіді [CPT/Inf (92) 3]) наголошував, що електронні записи є додатковою гарантією недопущення жорстокого поводження із затриманими особами та надають також значні переваги самій поліції, оскільки виключають безпідставні звинувачення у фізичних чи психологічних знущаннях. Наявність записів здійснених поліцією допитів також зменшить вірогідність навмисної відмови затриманих осіб від попередньо наданих свідчень.

3. Під час моніторингового відвідування зафіксоване порушення ведення журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених. Зокрема, встановлено факти внесення до журналу записів без зазначення дати прибуття особи до органу (підрозділу) поліції.

Після складання необхідних матеріалів стосовно доставленої (запрошеної) особи поліцейський, який доставив особу до органу (підрозділу) поліції, має проставляти в графі 7 інформацію про вжиті до неї заходи (складено протокол, відібрано пояснення тощо). Проте у графі 7 журналу не завжди зазначаються ужиті

стосовно доставленої особи заходи (про це свідчать записи №№ 2, 3 від 22.02.2025).

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України, стаття 213 Кримінального процесуального кодексу України).

4. У порушення вимог пункту 17 розділу VI Інструкції у відділі поліції не обладнано кімнату для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками, у зв'язку з чим такі побачення проводяться у кімнаті для прийому громадян, у якій наявна камера відеоспостереження із звукозаписом.

Відповідно до пункту 17 розділу VI Інструкції зустріч затриманого та його захисника в кімнаті для конфіденційного побачення має відбуватися під візуальним контролем уповноваженої службової особи, але в умовах, що виключають можливість передачі будь-яких сторонніх предметів, прослуховування чи підслуховування, з метою забезпечення законності під час проведення такої зустрічі та заходів безпеки. Згідно з пунктом 18 розділу VI Інструкції відеофіксація побачення здійснюється в спосіб, що унеможливорює фіксацію змісту розмови затриманого із захисником, який до нього прибув. Не допускаються підслуховування, слуховий контроль та фіксація повідомлень, переговорів чи розмов захисника і затриманого, у тому числі за допомогою технічних засобів фіксації мовленнєвої інформації (пункт 19 розділу VI Інструкції).

Таким чином, приміщення кімнати для прийому громадян не відповідає вимогам конфіденційності, які передбачені у пунктах 17, 18, 19 розділу VI Інструкції, оскільки у кімнаті присутня камера відеоспостереження із звукозаписом, що не забезпечує конфіденційність під час проведення зустрічі затриманих осіб із захисником.

5. Під час вибіркового огляду журналу інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги затриманим, встановлені ймовірні порушення частини четвертої статті 213 КПК України, пункту другого Порядку інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, затвердженого постановою КМУ від 28.12.2011 № 1363, а саме несвоєчасне повідомлення центру з надання безоплатної правничої допомоги (далі – центр БПД) про випадки затримання особи. Про зазначене свідчать наступні записи:

запис № 36 від 23.12.2024 визначає, що гр. ██████████ був затриманий 23.12.2024 о 16:50, а центр БПД був повідомлений о 19:25;

запис № 44 визначає, що гр. ██████████ був затриманий 22.01.2025 о 09:15, а центр БПД був повідомлений о 14:50.

запис № 50 визначає, що гр. ██████████ був затриманий 20.02.2025 о 12:57, а центр БПД був повідомлений о 16:53.

Також, незважаючи на вимоги пункту 20 розділу VII Інструкції, у журналі інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги затриманим відсутні записи про проведення конфіденційних побачень затриманих із захисниками із зазначенням часу початку таких побачень та їх закінчення.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю, ратифікована Законом України №1767-VI від 16.12.2009, стаття 21 Конституції України).

6. Основні вимоги щодо доступності об'єктів для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення наведені у ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» (далі – ДБН). Державні будівельні норми – обов'язкові до виконання нормативні акти, які використовуються під час проектування нових та реконструкції існуючих будівель, кварталів, мікрорайонів відповідно до їх призначення.

Відповідно до п. 4.2. ДБН 4.2 доступність для маломобільних груп населення повинна забезпечуватися: фізичною можливістю і зручністю потрапляння та пересування об'єктом, прилеглою територією, отриманням послуг; фізичною безпекою при потраплянні на об'єкт та пересуванні в ньому, прилеглою територією, отриманням послуг; можливістю вільного отримання інформації про об'єкт та послуги, що надаються; вільної навігації (орієнтування) по об'єкту та прилеглою територією.

У відділі поліції не забезпечено належного рівня інклюзивності і вільного доступу особам з інвалідністю та маломобільним групам населення, як того вимагають норми ДБН.

Так, вхід до будівлі не забезпечено пандусом при наявності сходинки, що унеможливорює безперешкодний доступ для маломобільних груп населення (порушення п. 5.2.1. ДБН).

В порушення вимог пункту 6.1.3 ДБН на прозорих полотнах вхідних дверей відсутнє контрастне маркування.

У зв'язку з тим, що відділ поліції розміщується на другому поверсі будівлі, а ліфт або інші засоби вертикального транспортування відсутні, маломобільні групи населення позбавлені можливості самостійно потрапити до приміщення зазначеного підрозділу.

Також у відділі поліції не виявлено жодних пристосувань для осіб з вадами зору: відповідних поручнів, покажчиків шрифтом Брайля; тактильних елементів доступності, які повинні надавати особам з порушенням зору необхідну і достатню інформацію, яка сприяє самостійній орієнтації в інфраструктурі усіх населених пунктів, у тому числі у вулично-дорожньому просторі, у житлових та громадських будівлях і спорудах.

Туалет, яким можуть скористатись особи з інвалідністю та інші маломобільні групи населення, не відповідає вимогам розділу 11 ДБН «Санітарно-гігієнічні вимоги» (фото 8).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Головному управлінню Національної поліції в Запорізькій області:

забезпечити контроль за усуненням порушень, виявлених в ході відвідування відділу поліції;

розглянути можливість фінансування ремонтних робіт для відновлення роботи кімнат для затриманих з метою забезпечення належних умов утримання відповідно до норм міжнародного та національного законодавства; облаштування кімнати для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками, а також забезпечення належного рівня інклюзивності і вільного доступу до відділу поліції особам з інвалідністю та маломобільним групам населення.

Відділу поліції № 5 Запорізького районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Запорізькій області:

відновити роботу кімнат для затриманих та забезпечити належні умови утримання відповідно до норм міжнародного та національного законодавства;

слідчі та інші процесуальні дії проводити у кімнаті для проведення слідчих дій або у визначених керівництвом службових кабінетах відділу поліції, із забезпеченням відеофіксації таких дій;

облаштувати у відділі поліції кімнату для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками;

забезпечити виконання вимог частини четвертої статті 213 КПК України щодо негайного повідомлення центру з надання безоплатної правової допомоги про затримання осіб;

забезпечити належне ведення службової документації, зокрема журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених, журналу інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги затриманим;

вжити заходів щодо забезпечення належного рівня інклюзивності і вільного доступу до відділу поліції особам з інвалідністю та маломобільним групам населення.

До звіту додаються наступні документи та матеріали:

Фотознімки, отримані за результатами відвідування відділу поліції.

Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини

Юлія КОРОТКОВА

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

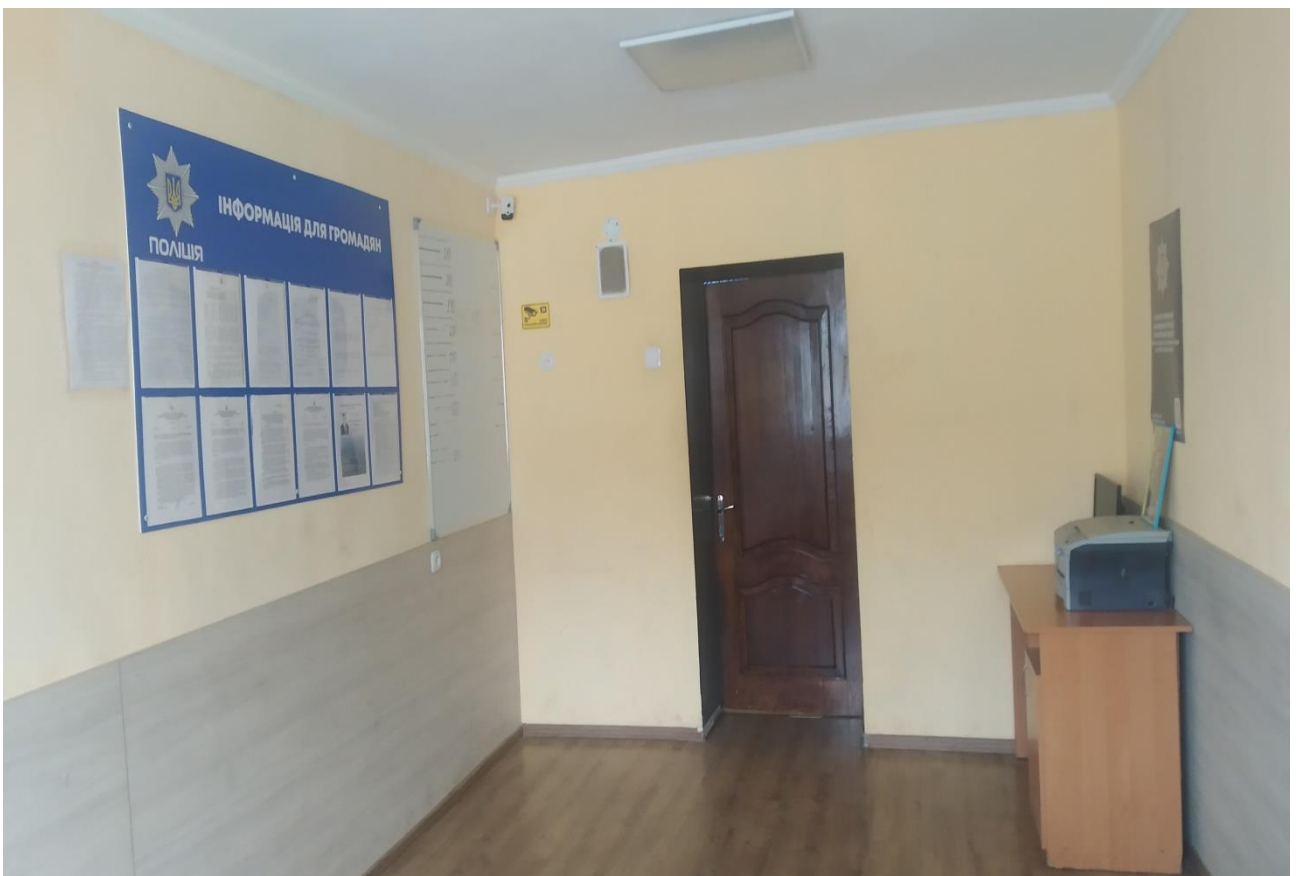

Фото 7

Фото 8

